

Valoda ir vērtība. Kā to saglabāt nākamajām paaudzēm?

BALSUTALKA.LV

Paleidzi latgališu volūdys reitdinai!

Inga Kajva-Miņina

Valoda ir katras tautas svarīgākā vērtība, vien ikdienas skrējienā bieži vien tai nepievēršam uzmanību. Digitālais laikmets ieviesis savas korekcijas cilvēku saziņā, ļaujot izteikt domu īsi, aprauti, brīžiem pat pietiek vien ar dažām emocijzīmēm. Jaunieši arvien vairāk izvēlas runāt un lasīt angļu valodā, bet dzimto latviešu valodu atstāj otrajā plānā. Ir prieks par tiem cilvēkiem, kuri, lai arī viņu dzimtā valoda ir cita, tomēr iemācījušies un lieto ikdienas saziņā latviešu valodu. Šie ir iedvesmojoši piemēri, kas apliecina, ka mūsu valodas skaistumu un nozīmi novērtē arī citu tautību pārstāvji. Par latviešu valodas un tās vēsturiskā paveida – latgališu valodas – saglabāšanu uz sarunu aicināju latgališu valodas projekta “Bolsu tolka” vadītāju un latgališu kultūras kustības “Volūda” pārstāvi Kristīni Pokratnieci un literatūras skolotāju Ivetu Dimzuli.

Īsasaisti tekstu īrunuošonā volūdys tehnologeju atteisteišonai!

«Tys ir veids, kai mes varim padūmuot par latgališu vo-lūdys nuokūtni,» soka lat-gališu volūdys projekta “Bolsu tolka” vadeituoja Kristīne Pokratniece.

Anaņķys Anasēns foto

Sabūdrīksuos iniciatīvyš «Balsu talka» eistynuotuoji aicynojo latgališu volūdys īt-uoituojus īsasaisteit latgaliskūs tekstu īrunuošonā, kai arī puorbaudeit jau īrunuoitūs teikumos. Tū var izdareit teiklavītā balsutalka.lv/ītg. Projekta «Balsu talka» mierķis ir īmyužnyuot myusdīnūsos runuoitū latvīšu volūdu i nūdrūsnyuot latvīšu volūdys da-īmameību tehnologeju atteisteibai. Vairuok par iniciatīvu stuosta «Balsu talkas» lat-gališu volūdys projekta «Bolsu tolka» vadeituoja, Latvejis Universitatis Matematikys i informatikys instituta (LU MII) Muoksleiguo intelekta laboratorejis zynuotniskuo asistente KRISTĪNE POKRATNIECE.

Tu esi latgališu volūdys projekta «Bolsu tolka» vadeituoja. Pastuosti, kai roduos ideja par itū projektu, kuram dūts taidš interesants nūsaukums.

– Projekts «Balsu talka» jau nu pavasara aktīvi vuoc bolsa paraugus latvīšu volūdai. Vīns nu ituo projekta eistynuotuoju ir muna dorba vīta – Latvejis Universitatis Matema-tikys i informatikys instituta Muoksleiguo intelekta laboratoreja. Ideja savuokt bolsa paraugus arī latgaliski roduos kūpā ar Rēzeknis Tehnologeju akademēju. Vyši apstuokli beja labvieleigi, lai tys nūtyktu, i jau rudīnī mes palaideim projektu latgališu volūdai. Cylvākim pateik, i jī grib īt tolkā, tikai vajag jūs uzrunuot! Vyss kai dzeivē, deļtuo arī taidš projekta nūsaukums.

Deļ kamut ir svareigi cylvākim, kuri runoj latgaliski, īsasaisteit itymā projektā? Kas varbyut ir tys, deļ kam cylvāki beistās tū dareit? Kaida ir ituo breiža statis-tika – cik daudzji jau ir īrunuojušs tekstus latgaliski?

– Da šūdiņdīns ir īrunuotys 16 stuņdis. Ka verās iz projekta suokuma datumu, tys nav moz, deļtam prīca par aktivitatī! Bet tys ir tikai pats, pats suokumēšs ceļā iz attei-teitom volūdu tehnologejom. «Bolsu tolkyš» lopā jius varit registrētīs, bet varit sovu bolsu ītraksteit arī anonimī. Es aicynuotu nasabeit, ka kaidš var, par pīmāru, nūzagt jiusu bolsu i koč kū vyltuot. Tū nūteikti ir daudz vīgļuok izdareit nu vysaidim konferenču video voi jiusu socialajim teiklim, na nu «Bolsu tolkyš» lopyš.

«Mes projektā gribim dzierdēt i fiksēt myusu dīnu latgališu volūdu – tai, kai jius runojit šūdiņ, deļtuo nasabeistīt, ka jums ir kaida izlūksne.

Teikumi, kū lītuotuojys radz datorā voi telefonā, ir latgališu rokstu volūdā, tok tūs nūskaiteit jums vajag tai, kai jius runojit! Pīec tam, kod esit īrunuojys pīcus teikumos, ekrana lobajā pusē varit tūs puorsakļauseit i apsavērt, voi naesit samainejš vuordus vītom, voi fonā nav lels trūksnis i vyss ir skaidri dzierzams.

«Ka runojam par jāgu, tod es saceitu, ka tys ir veids, kai mes varim pa-dūmuot par latgališu volūdys nuokūtni. Pasaulš atsateista, i volūdai navajadzātu atpalikt. Itymā laikā, kod Eiropys mozaجوم volūdom ir lels atbolšs i juos teik turātys par vierteību, vajadzātu sevkuram apsa-zy-nyuot arī latgališu volūdys boguoteību i dūmuot par jū daudz plašuok kai tikai par sātys volūdu voi koč kū seneju! Mes, myusu dīnu volūdys lītuotuoji, taidā veidā varim atstāt sovu volūdys pādu!

Īrunojamī teksti latgaliski ir kai teikumi, tai atsevišķi vuordī, kurus izmontuo-šonai teiklavītā atļasejuši Rēzeknis Tehnologeju akademējis i Latvejis Universitatis Matematikys i informatikys instituta Muoksleiguo intelekta laboratorejis eksperti. Kai tyka izavielātī taišni itū vuordi i teikumi?

– «Bolsu tolkyš» lopai ir sovi nūsacejumi, kaidus teikumos tī vydā lobuok likt. Nū-sacejumi ir taidī, lai piečuok vīgļuok ir runuoitū tekstu apstruoduot. Teikumūs ir na vaira par 15 vuordu, tymūs nalīkam saeisynuojumus, svešys volūdys vuordus i ciparus, deļtuo

ka kotrys tūs var izrunuot cytaiž, par pīmāru, 40 – «čēesmit», «četdesmit». Vēļ vīns as-pekts beja arī, lai lītuotuojam ir interesanti, deļtuo kai vīnu nu olūtu Rēzeknis Tehnologeju akademējis eksperti izavielieja dažaidus teičīņus nu «Volūdys» sovuļaik izdūtuo mut-vuordu folklorys kruojuma «Kas bez iuzu, tys bez bādu». Īrostri arī parunys i teičīni nav sarežģeiti teikumi sovā byuteibā i ir vīgli skaitomi, kas mums arī beja svareigi.

Pa itū laiku sistemā jau ir īlykti arī jauni teikumi – tū patīšeibā var dareit sevkurs lī-tuoituojš, kurs puorzynoj latgališu rokstu volūdu, tok vysvaira mes gaidam tīši, ka teikumi tiks īrunuoiti, jo tīši dažaidi bolsi ir ituo projekta pamats.

Poša dorbojīs arī latgališu kulturyš kusteibā «Volūda». Kuri nu kusteibys pro-jektu, kurūs esi īsasaistejuse, ir tev vystyvuoki?

– Vystyvuokī maņ laikam vysod ir dažaidi seminari, kas nav tikai vīnys dīnys sasa-tīšona, par pīmāru, itymā godā pyrmū reizi saguoja pabyut i reikuot latgališu volūdys škuļuoituoju vosorys kursus «Vosoruošona», paguojušajā godā jaunīšu seminaru «Atzolyš». Vairuoku dīnu byušona kūpā i cylvāku īpazeišona vysod maņ dūd daudz īdviesmis dorbuotīs tuoļuok latgaliskajā.

«Vysilguokais kusteibys “Volūda” projekts, kurā ir vysa muna sirds, nū-teikti ir arī folklorys kūpa “Ceidari”. Šūgod mums jau 10 godi, izdūts al-bums “Dzīduotumi, ļustātumi”, gaidomi koncerti. Vyss nūteik, i dzīsmis latgaliski turpynoj dzeivuot!

Sarunys nūsļagumā pastuosti, lyudzu, nadaudz vairuok par sevi i tū, kai sasatīki ar latgališu volūdu?

– Asu dzymuse Bolvu nūvoda Bierzpiļī, vuicejusēs Kuprovys pamatskolā, tod Bolvu gimnazejā, nu kuŗinis ceļš aizvede iz Reigu i Latvejis Universitati. Tī studieju baltu fi-ologeju i jau ūtrajā kursā suoču struoduot Muoksleiguo intelekta laboratorejā. Ar latgališu volūdu beju pazeistama jau nu biernieibys, tok galeigi jai napīgrīzu taidū viereību, ruodejuos, ka tys ir koč kas pošsaprītams.

«2011. godā īsastuoju bīdreibā “LgSC”, kas niu pazeistama kai latgališu kulturyš kusteiba “Volūda”, i tī atsavērs jauni plašumi iz vysu latga-liskū. Pyrmkuort, es īpazynu breineigus jaunīšus nu vysys Latgolys! Ūtruort, bīdreiba deve i dūd arī niu ciši lelu dorba pīredzī sferuos, ku-ruos es kasdīnā nastroduoji, – komunikaceja, dorbs ar jaunīšim, gru-motu izdūšonu i tt. I tys vyss nūteik caur latgaliskū prizmu, deļtuo es drūsai varu apgolvuot, ka latgališu volūdai i Latgolai vyspuor ir ciši lela nūzeime munā dzeivē.

«Latgališu valoda – manas dvēseles mājas»

«Poētiskā doma ir visaugstākā domāšanas forma, tā prasa daudz spēka. Ideja par radošo rakstīšanu pie-dier vairākiem Rikavas bērnu vecākiem, pēc viņu aicinājuma sākām strādāt, stāsta Rikavas jauno literātu kopas “Dzejas garša” vadītāja Iveta Dimzule.

Foto no I. Dimzules personīgā arhīva

IVETA DIMZULE, kuras dzimtā puse ir Rēzeknes novada Rikavas pagasts, ir lat-viešu valodas un literatūras skolotāja. Lai arī šobrīd viņa strādā Rīgā, sirds pieder Latgalei. Iveta atrod laiku, lai radoši strādātu ar Rikavas jaunās literātu kopas «Dzejas garša» dalībniekiem, mācot viņus iemīlēt un kopt savu dzimto valodu. Par latgališu valodas saglabāšanu, popularizēšanu un iedzīvināšanu dzejā šogad Robertam Mūkam veltītajā jaunrades radošo darbu konkursā «Laika jonoš» jaunie literāti un skolotāja Iveta Dimzule saņēma īpašu balvu – lēlli-tautumeitū Rēzeknes Madaļu, ko darinājuši «Latgales etnogrāfiskās vēstniecības» vadītāja Iveta Seimanova.

Pastāsti, kādēļ nolēmi kļūt latviešu valodas un literatūras skolotāju? – Skolā eksaktie priekšmeti mani ne sevīšķi «mīļēja», bet latviešu valoda, litera-tūra padēvās. Daudz lasīju grāmatas. Pedagoģa gaitas iesāku Rikavas pamatskolā 1986. gadā. Vīspīrms ieguvu pīrmskolas pedagoģa kvalifikāciju, strādāju sākumskolā. Pēc dažiem gadiem pensijā devās skolotāja Marija Stepulāne, skolas direktors piedāvāja izaugsmes iespēju – strādāt par latviešu valodas un literatūras skolotāju. Studēju Rēzeknes Augstskolā, kur ieguvu latviešu valodas, literatūras skolotāja kvalifikāciju, savukārt maģistra grādu ieguvu Daugavpils Universitātē.

Šobrīd nu jau sesto gadu esmu Rīgā. Strādāju visstraujāk augošajā Pārdaugavas vi-dusskolā – tā ir 41. vidusskola pie Botāniskā dārza. Man ir vislabākie audzēkņi! Šogad amatu apvienošanas kārtībā uzsāku darbu Rīgas Valsts tehnikumā. Kad līdz pensijai 10 gadi, pēdējais laiks «ielekt jaunā vilcienā» – iemācīties jaunu darba sistēmu. Ir pozitīvs adrenalīns, smadzenes saspringti veido jaunus neironu savienojumus. Izjūtu ļoti lielu kolēģu, vadības atbalstu. Arī Rīgas Valsts tehnikumā man ir vislabākie audzēkņi.

Māci latviešu valodu ne tikai skolēniem, bet arī pieaugušajiem. Kuras tēmas, apgūstot latviešu valodu, audzēkņiem šķiet visinteresantākās un kuras – vissarež-ģītākās?

– Daudzus gadus esmu arī valsts valodas pasniedzēja. Esmu strādājusi ar dažādu tautību cilvēkiem Rēzeknē, Viļānos, Rīgā. Vīsspilgtāk atmiņā laikam tā mācību stunda, kurā afgāņu vīrieši man nenoticēja, kad mācību laikā stāstīju par Latvijas sieviešu iespējām. Ar interesi visi strādā to tēmu apguves laikā, kur, apgūstot vārdšķiru gramatiskās niansēs, jāveido stāsti par sevi, savu dzīvi. Katra dzīve ir vērtība, un, kad, par to stāstot, var iegūt pozitīvu apbrīnu gan no grupas biedriem, gan no pedagoģa, vairojas cilvēka dzīves spēks.

Vissarežģītākā ir darbības vārdu konjugēšanas apguve: trīs konjugācijas, apakšgrupas, tiešie, atgriezeniskie darbības vārdi, piecas izteiksmes, vienkārtšie laiki un saliktie laiki, darbības vārds divdabja formā... Šo tēmu apguves laikā vienmēr kāds emocionāli izzasauca, ka angļu valodas apguve, salīdzinot ar latviešu valodas apguvi, ir maza bērna šļupsti.

«Redzot, kā citu tautību cilvēki apgūst latviešu valodu, ar pārliecību saku – pamata līmenī, katru dienu strādājot trīs stundas, var apgūt un kategoriju nokārtēt 2–3 mēnešu laikā.

Kuri latviešu valodas vārdi tavai sirdij ir vismīļākie? – Mani vārdi: ģimene, bērni, dzimta, senči, saknes, Latgale, Dievs.

Tu dzimto valodu pilnveido un kop, arī pati rakstot dzejoļus un prozu latviski un latgaliski. Pastāsti, kuros brīžos tev top radošie darbi? Varbūt drīzumā gaidāma jauna grāmata?

– Šobrīd radošā joma ir mazliet pabīdīta malā, jo ļoti daudz strādāju. Pagājušajā mācību gadā nācās strādāt divas slodzes, jo viena latviešu valodas kolēģe mainīja darba vietu tieši pirms jaunā mācību gada sākuma. Šogad ļoti daudz jauna jāmācās saistībā ar darbu Rīgas Valsts tehnikumā.

«Radošais darbs top kādas spilgtas emocijas iespaidā – prieks, skum-jas, bēdas, dusmas – viss prasa, lai to nosauc vārdos. Ja mirklī, kad dzimst vārdi, nav laika pierakstīt, tie apvainojas un pazūd. Tādēļ somā vienmēr ir bločiņš, pildspalva, lai varu “noķert” vārdus. Reizēm ierunāju sev vacap ierakstu, pēc tam to pārrakstu uz papīra.

Līdz jaunai grāmatai gan vēl kāds laiks... Nesteidzos, jo viss īstais vienmēr atnāk tieši tad, kad tam jābūt (*Iveta ir divu grāmatu – «Bites dejas» (2018) un «Pieskarties de-bešim» (2020) – autore, radošie darbi publicēti arī vairākos kopkrājumos – I. K.-M.*).

Pastāsti par Rikavas jauno literātu kopu «Dzejas garša». Kā radās ideja, ka vēlies mācīt jaunos radošos talantus? Kā tavi audzēkņi izjūt latgališu valodu?

– «Dzejas garša» darbojas kopš 2015. gada oktobra. Šogad iesākām devīto darba gadu. Kodolu veido Vasiļijs, Dace, Diāna, Dainuvīte, Inga, Samanta. Šobrīd mums pe-riodiski pievienojas Ketlīna no Rēzeknes. Piedzīvoti gadi, kad bijām izauguši līdz 16 dalībniekiem.

Poētiskā doma ir visaugstākā domāšanas forma, tā prasa daudz spēka. Ideja par radošo rakstīšanu pieder vairākiem Rikavas bērnu vecākiem, pēc viņu aicinājuma sākām strādāt.

Latgaliski rakstījām pasakas, jauniešiem tas bija īsts piedzīvojums! Visu laiku skanēja jautājumi, kā pateikt to vai citu vārdu latgaliski, kā pareizi pierakstīt. Aglonas vidusskolas kolektīvs organizē konkursus, kas veltīti Latgales zvaigznei – Naaizmierstulei, tad arī cenšamies ko latgaliski uzrakstīt. 2022. gadā trīs kopas jaunieši piedalījās nometnē «At-zolyš», tur iegūti latgaliskās identitātes apziņas spēks, jaunieši turpina dalību mūsu novada valodai veltītajos projektos. Arī pārejē dalībnieki gaida, kad viņi varēs pievienoties saviem draugiem «Atzolyš» darbos. Ikdienā gan jaunieši izmanto literāro valodu, jo sa-zināties tajā... vienkārsāk.

Vai šo gadu laikā redzi jauno literātu izaugsmi? Padalies ar spilgtākajiem noti-kumiem, kuros esat veiksmīgi piedalījušies.

– Izaugsme ir, nenoliedzami! Jaunieši sāk rakstīt individuāli, ārpus nodarbībām, pub-licējas ar pseidonīmiem. Astotā darbības gada laikā jaunieši veiksmīgi piedalījušies piecos konkursos.

Konkursā «Miera vēsts Latvijai» Daces Vilcānes un Vasiļija Krasnova darbi publicēti grāmatā, ko saņems visas Latvijas bibliotēkas. Naaizmierstulei (īstajā vārdā Rozālijai Tabinei) veltītajā Latgales lauku skolu jaunrades darbu un ilustrāciju konkursā tēma bija «Tu vīnmār lobōks palikt sōc». Šajā konkursā godalgotās vietas ieguva Dainuvīte Gar-jonova, Diāna Dimzule, Samanta Strogonova. Aglonieši no konkursantu darbiem izvei-dojuši Naaizmierstulei veltīto latgalisko darbu grāmatu, kurā publicēti arī Diānas Dim-zules, Dainuvītes Garjanovas un Ingas Strogonovas darbi. Rikavas bibliotēka saņems dāvinājumā šo grāmatīņu.

Tāpat jaunie literāti rakstīja darbus Pētera Jurciņa piemiņai veltītajam jauno literātu konkursam, kur tēma bija Jurciņa dzejas rinda «Kotrai laimeigai dīnai gon jau ir kaidš aizkura dedzeijs». Jaunieši saņēma Pateicības rakstus.

Sadarbībā ar literātu biedrību «Latgales ūdensroze» Rikavas jaunie literāti piedalījās konkursā «Manas pasaules spoguļis – vārds», kas bija veltīts Ogres pilsētas 95 gadu ju-bilejai. Godalgas saņēma Vasiļijs Krasnovs, Diāna Dimzule, Dace Vilcāne, Dainuvīte Garjonova, Inga Strogonova. Augusta vidū jaunie literāti piedalījās grāmatas «Pilsētas ielās» atvēršanas svētkos, Rikavas bibliotēka saņēma dāvinājumā šo grāmatu.

Šogad Robertam Mūkam veltītajā jaunrades radošo darbu konkursā tēma bija «Laika jonoš». Atzinību saņēma Inga Strogonova, Pateicības rakstus – Diāna Dimzule, Vasiļijs Krasnovs, Dace Vilcāne, Samanta Strogonova, Dainuvīte Garjonova. Jauno literātu kopa «Dzejas garša» saņēma arī Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas Simpātiju balvu.

MAF

Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

«Par projekta raksta «Valoda ir vērtība. Kā to saglabāt nākamajām paaudzēm?» saturu atbild SIA «Vietēja»»

Foto no I. Dimzules personīgā arhīva

«Rēzeknes Madaļa mums tagad ir kā bāka kuģiem jūrās, jo viņa apliecina mūsu centienus saglabāt latgališu valodu tik, cik mēs varam,» saka I. Dimzule

Pagājušajā gadā jaunieši piedalījās projektā kopā ar literātu biedrībām «Latgales ūdensroze», Ogres «Sirdsdoma» un Īrijas «Baltie vārti», dzeja publicēta kopkrājumā «Vienojas sirdis Ogri».

«Visvislielākais pārsteigums bija 2022. gadā Rogovkā, kad Pētera Jur-ciņa piemiņai veltītajā jauno literātu konkursā jaunieši balvā saņēma 100 eiro dāvanu karti. Tas, ka Rogovkā ieraudzīja un novērtēja jauno li-terātu centienus, bija liels iedvesmas avots jaunām idejām.

Kā juties, Robertam Mūkam veltītā jaunrades radošo darbu konkursa noslē-gumā saņemot īpašu balvu – lēlli-tautumeitū Rēzeknes Madaļu?

– Kā jutos – milzīgs pārsteigums! Klausījos un neticēju tam, ko dzirdu. Jauniešiem bija liels prieks nodarbībā – visas meitenes Madaļu izauklēja. Rēzeknes Madaļa mums tagad ir kā bāka kuģiem jūrās, jo viņa apliecina mūsu centienus saglabāt latgališu valodu tik, cik mēs varam.

Ko tev nozīmē latgališu valoda? – Latgališu valoda – manas dvēseles mājas. Spēks, gaiss. Ar lēpnumu runāju latgaliski gan 41. vidusskolā, gan Rīgas Valsts tehnikumā. Tikko lielveikalā pie kases dzirdēju, kā viena sieviete piesauca šī gada Dziesmusvētkus, kad sadziedāšanos noturējuši latgalieši: «Nu taču – pozitīvi traki! Kā liesma cēlās augšā paši un cēla visus līdzī! Kad citi zaudē sparū, tieši latgalieši to atjauno un vairo!»

Vai, strādājot skolā, redzi, ka jaunieši vidē arvien vairāk ienāk angļu valoda? Kā jaunieši izturas pret latviešu valodu?

– O, ir gan! Teikumus veido pēc angļu valodas gramatikas. Baidos, ka nonāksim līdz pidzinām – tā ir vienkārsota, funkcionāli ierobežota valoda, kura parasti izveidojas dažādu valodu lietotāju kontakta vietā. Mūsdienu steiga katru rauj vāveres ritenī. Mēs pat īsziņas jau izvēlamies sūtīt ne teksta veidā, bet uzliekam kādu emociju zīmi, ar domu: «Tu taču sapratīsi, ko es domāju!».

Valoda – mūsu identitāte, mūsu saknes. Latviešu valoda ir ļoti, ļoti bagāta. Mums ir skaisti salīdzinājumi, parunas. Katrā no tiem var sadzirdēt zementku – to viedo ziņu, kas jānojaus. Pasaku mazam bērnam: «Re, cilvēks čāks kā teku! Un šīs – gudrs kā skudra!» Un bērns sāk domāt, vai arī viņš uz sevi var attiecināt tautas gudrības graudus. Sāk domāt, vai viņš notur sevi pieklājību, tautas garu un tā skaistumu.

Vēstures gaitā esam izjutuši vācu valodas, krievu valodas spēciņu ietekmi. Šobrīd mūsu ikdienu pārņem anglicismi. Jaunieši skolā starpbrīdī, ikdienā sabiedriskajā trans-portā labprāt «aizmirst» dzimto mēli un komunicē angļu valodā. Valoda iet pāri robežām.

«Svešais visos laikos piesaistījis un piesaistīs. Labprāt pārņemam kā-das detaļas apģērbos, kādus sadzīves rīkus. Tā ir vēlme izcieties, jo vietējo jau vairs neprotam izbaudīt. Tas ir skumji, jo kas būs, ja visi ģērbsimies vienādi, runāsim vienādi? Tā ir vienveidība, bet vienveidība ir nabadzība. Ja tu vari savā dzimtajā valodā vienu priekšmetu nosaukt vismaz septiņos dažādos vārdos, tā jau ir vērtība! Diemžēl šodien daudzi no mums vairs neprot pamatjēdzienu aizstāt ar citiem vārdiem, jo vārdu krājums sarūk: grāmatas, laikrakstus, žurnālus nelasām, kaut ko paķeram interneta dzīlēs un skrienam tālāk.

Bet sveši vārdi valodā ienāk un ienāks. Jautājums – kādus lēmumus mēs pieņemam? Ko mēs katrs darām ar savu valodu? Nāk ziņa aiz ziņas, steiga, gribam pateikt īsāk, aizstāt ar svešvārdu, lai saprot ātrāk un pēc iespējas plašāka publika. Varbūt pat svešā mēlē teiktie vārdi nav lielākā bēda. Latviešu valodas kropļojumi, parazītvārdi, ko cilvēks lieto tikai tādēļ, lai būtu vairāk pateicis, lai izklausītos svarīgāks. Jā, varbūt cilvēks ner-vožē, tāpēc ir šie parazītvārdi.

Bet varbūt tas ir tādēļ, ka cilvēkam ir piesārņots dzīvesveids? Kam vienkārsšs dzīves-veids, tas runā vienkārsī, bez «zīmēšanās». Kāds savā runā ietdo vārdus, kam pat nozīmi nesaprot. Mēs nepieejam, nepaskaidrojam. Kautrējāmies? Steidzamies? Ne vien mutvārdu saziņu šādi degradējam. Mēs arī burtus vairs nerakstām tik glītus kā reiz mūsu mātes un vecmāmiņas. Ko tur vilkt grēdzenus un vījas? Pietiek taču ar vienu svītrīņu, visiem skaidrs – tas ir I burts. Pamazām paši sevi apzogam. Patiesība ir vienkārsā – kā cilvēks runā, tā viņš dzīvo!

Kura latviešu latgališu autora grāmatu ieteiktu izlasīt, lai izbaudītu latviešu/latgališu valodu?

– Ontons Rupaiņš «Dzymtā zemē» – vēsture, cilvēcība, Latgales attīstība, valodas bagātība. Tieši tāpat – Ontons Rupaiņš «Tauta grib dzeivot», Jānis Klīdzējs «Cylvāka bārns».